

Téerebu Yoel ak Mbooloom Ajiitu Besub Noppalu Bu Juróom-Ñaareel bu Lawdise — Limu Fanweer ak Ñett-fukk ak Ñett

Jeff Pippenger

2026-01-21

Limu Ñett-fukk ak Ñett

Ci yoonu dëkkalukaayu Dibeer, ñaar-fukk ak ñeent junni ak ñent-ñeent ñi dañuy daje ak liggéeykat yi ci waxtu wa fukk ak benn, ci misaalug yoonent bi. Ñaar-fukk ak ñeent junni ak ñent-ñeent ñi dañooñ a tëj, te booba ñuy woote mbooloo mu réy mi ngir mu génñ Babilon te taxaw ak ñoom ngir bésub noflaay bu juróom-ñaareel bi. Àtte ngir kër Yàlla jeex na ci yoonu Dibeer, te gannaaw loolu àtte bi dafa jëm ca xeeṭi àddina yi, mbooloo mu réy mi—juróom Yàlla ji ci des. Peeñu 7 mooy xamle ñaari koox yooyu; te ci juróomeelu lakk bi, seede yi dëdduwoon ci jamonoy lëndëm yi laaj nañu ne: “ba kañ” la Yàlla di àtte dooley paap ba ngir seen reyteef? Waxees na leen ñu noppalu ci seen bàmmeel ba keraale keneen ñaareelu mbooloom seede yu reyteefu paap di mat, te mayees na leen yére yu weex. Mbooloo mu réy mi ci Peeñu saar 7 sol nañu yére yu weex, ndaxte ñoom dañuy tegtal ñaareelu mbooloom seede yu reyteefu paap ci jafe-jafe yoonu Dibeer bi jagleel a ñëw. Peeñu 7 ak juróomeelu lakk bi dañuy wax ci ñaari koox yooyu, ni ko itam bëti mbooloooy Smirna ak Filadelfi di def. Smirna day tegtal seede yi ci mujjug sangu deretu paap, te Filadelfi ñaar-fukk ak ñeent junni ak ñent-ñeent ñi.

Piyeer nekk na ci ñetteelu waxtu ba ca Cesaree Filip, te gannaaw “juróom-benn fan ak benn fan,” du juróom-benn waxtu, dina nekk ca wetug yoonu Dibéer, mooy juróomeelu waxtu.

Gannaaw juróom-benni fan, Yeesu jël Piyeer, Saag ak Yowaana doomu ndeyam, yóbbu leen ci tund wu kawe wu ñu weesu. Foofa mu soppeeku ci seen kanam; jëmmam leer ni jant bi, te ay yéreem weex ni leer gi. Te gis-leen, Muusaa ak Eliya feeñu nañu leen, di wax ak moom. Macë 17:1–3.

Ci yoonu Dibeer bi, ñetti-fukki-ñeent ak junni ñaar-fukk ak ñeent ñi dañuy daje ak mbooloo mu réy mi ci misaal gu yonent. Eliya mooy tegtal ñi ñetti-fukki-ñeent ak junni ñaar-fukk ak ñeent, ñi dul mos a seet dee; te Muse mooy tegtal ñi dee ci Boroom bi. Ñoo ngi taxaw ak Kirist ci yoonu Dibeer bi, fa la Kirist di diwale nguuru ndamam, ni Mu sampoon nguuru yiwame ci bant ba. Su fekke ne ngeen di sax ci xel mi nu ngi tëral ci njaxlaf gi jëm ci diirub juróom-benn waxtu, bu aju ci waxtuwaat wu ñetteel ba ca waxtuwaat wu juróomeel ba, kon war nañu gis lu neex lool te mągg ci misaal bu bees bi.

Waxtu bu ñetteeluwaayu Kaisare Filib la di alfa bu omega waxtu bu juróom-ñeenteeluwaayu Kaisare Maritima. Maa ngi xamale ne du juróom-benn waxtu ginnaaw, waaye juróom-benn fan ginnaaw, Piyeer am na boppam ci Tundu Soppikug Melokaan, te loolu itam dafay wone jaar-jaaru taarix bi di jeexee ci yoonu Dibéer, mi di waxtu bu juróom-ñeenteeluwaay. Diiru juróom-benn fan bi mën na méngoo ak diiru juróom-benn waxtu bi, waaye rekk ni ab fraktal bu Kaisare ba Kaisare.

Li ci gëna yéeme mooy ne fenomen bii, mooy ne fraktal bu taarix bi nekk ci biir taarix bu diiru juróom-benn waxtu bi, mooyu li sax di am bu nu seetee jamono Pentekot bi. Juróom-benn waxtu yi dale ci dee Krist ba Pentekot, ñu ngi doon ab fraktal bu diiru kàttan gi ba atum 34 A.D., ba ca ayu-bés bu sell ba jeexee te xibaar bu baax bi dem ca xeeti àddina yi.

“Léegi, réyréylu ak kiñaan tēj na bunt mbir mu leer. Suñu gëmée wax ji sàmmkat yi ak boroom xam-xam yi indiwon, loolu dina teg saraxalekat yi ak rabbi yi ci benn taxawaay bu ñu warul bëgg, te dina weddi seen wax ne ñoom la Yàlla dénk njàngale dëggam. Jàngalekat yu xam-xam yooyu bëggüñu woon suufe ba nangu njàng ci ñi ñuy wax ne ay xeet yu dul Yawut lañu. Ñu ne, mēnu ko nekk ne Yàlla bàyyi leen, ngir wax ak sàmmkat yu ñàkk xam-xam walla ak xeeti àddina yu ñu xarafalul. Ñu dogaloon won seen xeeb ci xibaar yi di yēngu Buur Erodd ak Yerusalem gépp. Bëggüñu woon sax dem Betleyem ngir gis ndax mbir yooyu dëgg lañu. Te ñoo teg askan wi ci gis ne bānneex bi ñu am ci Yeesu ab yēngu-yēngu bu jàdd la. Fii la saraxalekat yi ak rabbi yi tām balee bañ Kirist. Li dale fii, seen réyréylu ak seen dëgg dēgër mǎgg ba nekk bañ gu sax ci Musalkat bi. Bi Yàlla di ubbil xeeti àddina yi bunt, njiit yu Yawut yi di tēj seen bopp bunt bi.” The Desire of Ages, 62.

Ci biir ayu bés bi, dañu daaj Kirist. Ñaari at ak genn-wàll ak genn-genn ci gannaaw loolu, dañu xeer Setefan, te Korneliyus woo Piyeer. Ñaari at ak genn-wàll ak genn-genn gannaaw bant ba, àtteb yoon wi jeex na bu baax ci kaw Israayil gu yàgg ga. Noonu Setefan xool asamaan te gis Kirist taxaw, te loolu mooy misaalu tējugu àtteb yoon wi ci Daniel ñaar-fukk ak ñaar benn. Bunt bi tējjaloo na ci kaw Israayil gu yàgg ga, te ubbi na ci xeeti ñi dul Yawut.

Ci jamono bi doomu Kirist ca waxtu juróom-ñett ba ci dee Eten ak woote Piyeer ci waxtu juróom-ñett, Korneel ak Eten ñooy ñaari seede yu dëggal ne junni ak ñeent téeméer ak juróom-benn fukk fan yu yonent yi mat nañu. Jóg ci waxtu juróom-ñett bu dee ba ca waxtu juróom-ñett bu dee, loolu moo doon 1,260 fan yu yonent. Jóg ci waxtu juróom-ñett bu dee ba ca waxtu juróom-ñett bu Pentekot, dafay xamle ab faraktaal bu 1,260 fan yi, ci biir juróom-ñaari fukk ak ñaar fan.

Fractal bi nekkoon jamonoy Pentekot bi dafa nekk ci tambaliwaayub 1,260 fan yooyu, te ci mujjeem fan yooyu Piyeer nekk na ci anam wu yonent bu wér ci waxtu bu ñetteel ak waxtu bu juróom-ñaareel ca Ceesare. Ñaari Ceesare yooyu dañuy tegtal alfa ak omega bu ab diirub yonent bu juróom-benn waxtu. Ci biir diirub yonent bu juróom-benn waxtu bu ñaari Ceesare yooyu, Piyeer dafa tukki juróom-benn fan ba agsi ca Tundu Soppikub Melokaan. Tundu woowu day tegtal tēj gi di mujje ci yoonu Dibeer, fa kanam jaamburug mbooloom Yàlla bi dafa yékkatiw ba weesu tundi yépp. Juróom-benn fan yooyu dañuy tegtal diirub juróom-benn waxtu gu Ceesare ba Ceesare, te ñoom itam fractal lañu ci biir diir boobu, ni jamonoy Pentekot bi nekkoon fractal ci tambaliwaayub benn diir bu sell boobu sax.

Fractal bu jëkk dafa doon matalug mǎggalu Bēt-set bu tàqook jamonoy Pentecôte. Fractal mu mujj bi, bu joge Caesarea Philippi ba ca Tundu Soppikoo bi, itam dañu ko boole ci yoonu waxi yonent yi ak ayub bu sell bi. Ca Tundu ba, Baay bi wax na, ni Mu ko defee ci sóobug Kirist, ak ni Mu ko nar a defaat lu jiitu bant bi. Baay bi wax na ci anam bu ñuy dëgg ñetti yoon, dale ko ca tām baliy ayub bu sell bi ba ca bant bi. Benn yoon ca sóobu ba, gannaaw gi ca Tundu Soppikoo ba, te mujj

Mu wax ca ker giiru keru bant bi buy jege.

Bantu mi mooy omega bu fan yu 1,260 yi tambalee ci Ay Sóobam. Sóob bi ak buntu mi ay waymark yu xóot yu ayu waxtu yu sell yu Daniyeel juróom-ñent, ba tax ñu xam ne tundu Transfiguration bokk na ci ayu waxtu yu sell bi. Su fekke ne waymark bu njëkk ak bu mujj di matale waymark yi ci kàddug wax ci ayu waxtu yu sell bi, kon waymark bu diggante bi war na, ci soxlay wax ju yonent, def noonu itam.

Sóobu bi mooy malaaka bi jëkk; tundu Soppiku Melokaan ga mooy ñaareelu bi, te bant ba mooy ñetteelu bi. Ci tundu ba, Yàlla wonnee ne Muse ak Eli mooy ay mandarga-yoon yu mbooloom ngeen ga des. Jëfandikoo gi boolees na ak mandarga ñetti yoon yi di Piyeer, Saag ak Yowaana. Am na ñetti yoon yu Yeesu àndale ak moom Piyeer, Saag ak Yowaana. Yoon wu jëkk wa mooy ndekkitey doom ju jigéen Jairus, ñaareel ba mooy Soppiku Melokaan ga, te ñetteel ba mooy Getsemaane. Ci yoon wu jëkk wa, Piyeer, Saag ak Yowaana seede woon nañu ci ndekkitel benn janq bu sell buy am fukki at ak ñaar.

Bi loolu amee, ba Yeesu dellusee, mbooloo ma jàpp ko ak mbégte, ndaxte ñépp a doon xaar ko. Te xoolleen, góor gu tuddoon Yayirus dikk, te mooyoon njiitu jàngu ba; mu daanu ca tànkí Yeesu, di ko ñaan bu baax mu ñëw ci këram. Ndaxte amoon na benn doom ju jigéen rekk, tollook fukk ak ñaar at, te mu doon taxaw ci dee. Waaye bi mu doon dem, mbooloo ma daan na ko xécce. Luug 8:40–42.

Tur Jairus tekki “ki leer” ak “nekk ku leer te am ndam.” Ci ñetti yoon yi Piyeer, Saag ak Yowan nekk woon doomu dalu Kirist rekk, lii moo nekkoon jëkk bi, te Jairus mooy melokaan bu jëkk bi di leerel suuf si ak ndamam. Janq bu jigéen bu am fukki at ak ñaar dafa tegu ci jigéen yu sell yi war a dekki ngir nekk ñaari fukki junni ak ñeenti junni. Kirist agsi ca kërug doom ju jigéen ja, gannaaw ba Mu waxee ak jigéen ju doon tudd deret diirub fukki at ak ñaar.

Te benn jigéen bu doon jànq deret diiru fukk ak ñaar at, te moom dafa defoon yépp li mu am ci ay doktoor, waaye kenn mënuloon ko faj, ñëw ca ginnaawam, laal pepum mbubbam; te ci saa si deretam taxaw. Luke 8:43, 44.

Ab janq ci atum fukk ak ñaar lañu xamle, te ci saraxale bi ci topp jigéen ju am wergu-yaramu deret ci atum fukk ak ñaar itam lañu xamle. Jigéen jooju dafa amoon njàngor googu ci bépp dundam ab janq jooju. Yeesu nekkoon ci nguugug romb jigéen jooju ju am njàngoru deret, ngir man a agg ca doomu janq ja. Jigéen jooju moo di misaalu yégle bu njëkk bi, ni ko bataaxal bi ñu jox Laodisee di tegtal. Kirist dafa nekkoon ci wetu dekkal janq ja ak yékkati ko ci dund, te jigéen ji wopp, jigéenu Laodisee ji, amoon na ba tey ab tuuti waxtu ngir laal Yàllaay. Xale di misaalu maas gi mujj, te Yeesu di romb ab jigéen ju wopp, Laodisee, ngir yékkati janq ju mujj-jamono ji. Bu ñu dekkalee janq ja, jigéen ji moom dafa joko wér walla ñu romb ko.

Benn malaaka bu jëkk bi mooy ragal, te am na ñaari xetu ragal.

Bi mu doon wax ji wax, kenn dikk ci kër njiitub jàngu bi ne ko: “Sa doom ju jigéen dee na; buxalul Kilifa gi.” Waaye bi Yeesu dégge loolu, mu tontu ko ne ko: “Bul ragal; gëm rekk, te dees na ko wéral.” Luug 8:49, 50.

Noonu Piyeer, Saag ak Yowaana dugg ci néeg ba, fa ndekkite gi, mi sóobal ci sóobug Kirist, di tegtal dooley malaaka bu njëkk ak bu ñetteel. Tundu Coppite Melokaanu bi mooy ñaareelu yoon bi Piyeer, Saag ak Yowaana nekk seede. Tundu Coppite Melokaanu bi mooy malaaka bu ñaareel bi, te bi Kirist yóbboo taalibe yooyu ci Getsemaane, loolu dafa tegtal malaaka bu ñetteel bi. Ci ñaareelu jéego ba, ci Tundu Coppite Melokaanu bi am na “ñaariywaat,” ndaxte màndargay Tundu ba mooy diggante bi ci ñetti yoon yi Baay bi waxe. Bu njëkk ba nekkoon ci sóobam, te loolu méngoo ak ndekkite janq bu jigéen bu fukki at ak ñaar, bu ñaareel ba nekkoon ci Tundu ba, te bu ñetteel ba nekkoon lu jiitu bant ba. Ñetti yoon yi Baay bi waxe ak ñetti yoon yi ñetti taalibe yi dem seen bopp ak Yeesu, ñoo lëkkaloo ndax li tax màndargay ñaareel bi ci manees nañu bind ci benn yoon walla beneen, mooy Tundu Coppite Melokaanu bi.

Bi mu agsee kër gi, maye kenn nit ku dugg, lu dul Piyeer, Ak Saag, Ak Yowaana, ak baay ak ndeyu janq bi. Ñépp di jooy tey metti ci moom; waaye mu ne: «Buleen jooy; deewul, waaye nelaw rekk la.» Noonu ñu ree ko, di ko xeeb, xam ne dee na. Waaye mu génne leen ñépp, jàpp loxoom, woo ko naan: «Janq, jógal.» Noonu ruwam dellusi, te mu jóg ci saa si; te mu santaane ñu jox ko lekk. Waaye waajuram ya yéemu lool; te mu dénk leen bu wér ne ñu bañ a wax kenn li xew. Luug 8:51–56.

Piyeer, Saag ak Yowaana seede nanu malaaka bu njëkk ba ci ndekkitel jigéen ju sell ji, mi doon nelaw, ni Laasar la woon. Bi mu yewwee, ci saa si mu jóg, te ñu jox ko lekk. Bi Eliya ak Muusaa dekkitalee ci Peeñu yi fukki benn, ci saa si ñuy jóg, te noonu la Xelum Yàlla tuuru ba amul nattal, di melal lekk bi ñu joxoon jigéen ju sell ji. Tundu Coppite gi nekkoon juróom-benni fan ginnaaw Seesaree Filib, suul rekk bi Luug bindee xew-xew yi.

Ba noppi juróom-ñaar ci fan yi topp wax jooju yi, mu yóbbu Piyeer ak Yowaana ak Saag, te mu yéeg ca tundu ga ngir ñaan. Te bi mu doon ñaan, melokaanu kanamam soppeeku, te ay yéreem weex lool ba mel ni muuy leer. Te xoolal, ñaar ñu góor di wax ak moom, te ñoomooy Musaa ak Eliyaas. Luug 9:28–30.

Macë ak Màrk ñoo benn wax bu wóor ne “gannaaw juróom-benn fan yi,” te Luuk ne “lu tollu ak” juróom-ñaar fan. Bindkat yi ci Biibël bi jëfandikoo nañu ñaari njañat yu wuute ngir waññi jamono; benn bi ñuy wax boole-lépp, beneen bi mooy secc. Bu nit xoollee ko ci njëlbeen, man naa mel ni am na juuyoo, waaye li Luuk wax ne “lu tollu ak” moo xamle ne dafa wax ci anam wu boole-lépp, te bi Macë ak Màrk nee, “gannaaw juróom-benn fan yi,” dañuy xamle ne dañoo waññi fan yu mat, te duñu boole bés bi tàmbalee jamono ju juróom-ñaar fan, walla bés bi ko jeexalee. Wuute woowu mooy jur ñaari misaal yu limu yi ci benn jamono ji; benn mooy limu juróom-ñaar, beneen bi mooy juróom-benn fan yi.

Li ñu dëggal ak ñaari seede yi ci juróom-benn fan walla juróom-ñett fan ba noppiwul, yu jóge Caesarea Philippi ak Tundu Njëkkël gi, mooy ne ci jamono ji Kirist di tēj miir ñeent-fukk ak ñeent junni nit, lim bu juróom-ñett bi dafay taxawal juróom-ñett xel yi nekk ci gaalug Nóóx, te juróom-benn bi dafay taxawal ñetteelu kër-gëmug Filadelfi, gi yoonu mooy ne mooy doon kër-gëm gi di juróom-ñett, maanaam gi bokk ci juróom-ñari yi. Ñoom dees na leen soppi ci juróom-ñett bi ca màggalug Muuse, Eliya ak Kirist ba. Màggalug ga ci tunduwaay bi itam, seedees na ko ak màggalug ga ci tunduwaay bi ci jaar-jaaru Muuse.

Bi Muusee yéegoon tundu bi, dafa àndale ak juróom-ñaar-fukk wa mag yi ak Yosuwe.

Noonu Musaa ag yéeg, moom ak Aaróon, Nadab ak Abiyu, ak juróom-ñaar-fukk ak ñaari magi Israayil. Ñu gis Yàlla Israayil; te ci suufu tànkam amoon lu mel ni liggéey bu ñu defare ak dojwu safir, te mel ni yaramu asamaan ci sellam gu leer. Te ci kaw kilifay doomi Israayil, teguloon ay loxoom; te itam ñu gis Yàlla, lekk naan. Te Boroom bi ne Musaa: “Yéegël ci man ca tund wa, te nga nekk fa; dinaa la jox xàjj yu doj, ak yoonu xeer, ak ndigali yi ma bind ngir nga jàngal leen.”

Móosi jóg na, ak ay jawriñam Yosua; te Móosi yéeg ca tundu Yàlla ji. Mu ne mag ña: “Toogleen fii ngir nun, ba nu dellusi ci yéen; te xoolleen, Aaróon ak Hur ñoo ngi ak yéen; ku am lu mu war a def, na ñëw ci ñoom.”

Noonu Musa yéeg ca tund wa, te niir gu muur tund wa. Ndoxalu Boroom bi daldi dëkk ci tundu Sinayi, te niir gi muur ko juróom-benni fan. Ca ñaareelu fan ba, mu woo Musa jógé ci biir niir gi. Te melokaanu ndoxalu Boroom bi mel ni safara su xoy ci kaw tund wa, ci bët yi doom Israayil. Noonu Musa duggu ci biir niir gi, te yéeg ca tund wa; te Musa nekk ca tund wa ñeent-fukk fan ak ñeent-fukk guddi. Eksod 24:9–18.

Bataaxal malaaka bu njëkk bi mooy ndekkitewaat bu doom ju jigéen bu Jayirus, te mu màndarga ak sóobu Kirist ci ndox mi. Gannaaw loolu, juróom-benn fan yi weesu, tundu Woññante bi dikk, te mooy ñaareelu malaaka bi, bi jiite ba ci bant bi, te mooy ñetteelu malaaka bi. Naka ñaareelu malaaka bi, Tundu bi am na seede yu ñaar, ndax waxug Baay bi ca Tundu ba, boolees na ak ñaareelu rëdd ci ñett yi. Ñetti yoon yi Piyeer, Sàk, ak Yànga nekkoon gan yu sellal yu Kirist rekk, ak ñetti yoon yi Baay bi wax, ñoom ñépp di fésal ñaareelu feeñug baatu Baay bi; te ñaareelu yoon bi Yeesu yóbbu Piyeer, Sàk, ak Yànga, mooy Tundu Woññante bi. Ñaareelu màndargay yoon wa bu Tundu bi am na seede yu ñaar ci baatu Baay bi ak ci ñetti taalibe ya, ndax ndigal bu ñaareel bi dafa sax di fésal “ñaaral.”

Juroomi waxtu waxta ci saraxu ngoon ak saraxu suba te Matye ak Maark di ko tegtal ci juróom-benni fan yi nekk diggante Sezare Filipp ak tund bi, moo itam am tegtal ci juróom-benni fan yi Muusaa am, ba bés ba juróom-ñaareel bi ñu woote ko mu dugg ci niir bi.

Rëdd bi tàmbalee ak waxtu yéexub ñaareelu malaaka bi, ni Muuse di jàngale juróom-ñaar-fukk ya mag ña ne leen ñu “yéex” ba kera mu dellusi. Juróom-benn fan yi ci rëdd bi ñu беру nañu, waaye teew nañu sax ci bépp 46 fan yi. Juróom-benn fan yooyu ab jamono la yu jëm ci ñetteelu nattu bi, miñu wone ak ñeent-fukk fan. 46 fan yi dañuy misaal kër Yàlla gi, juróom-benn fan yi mooy juróom-benn waxtu yi dale ca deen Kirist ba Pentekot, juróom-benn waxtu yi dale ci ay bàkkaar ba deenam, juróom-benn waxtu yi ci Kesareya ba Kesareya, ak juróom-benn waxtu yi ci Piyeer, dale ca néegu kaw ga ba kër Yàlla ga. Muuse dafa nangoo yoonu kóllëre gi, te muy jot ndigali ni ñuy yékkati kër Yàlla gi. Doonte Biibël bi wax ne kenn gisul Yàlla, mag ña “gis nañu Yàllay Israyil.” Ndamu Yàlla ca tundu wa ak Muuse ak mag ña dafa misaaloo woon ndamu ga ca Tundu Coppite ga. Ñoom ñépp ñaar dañuy am jamonoy juróom-benn fan. Rëddu Muuse dafay boole waxtu yéexub ñaareelu malaaka bi ak matug 46 fan yi, yiy tegtal kër Yàlla gi. Ñeent-fukk fan yi mu jot yoon wi, dañuy tegtal lakk bi.

Piyeer nekkoonoon ca Kesaré Filib, ci ñetteelu waxtu; mu doon tukki jëm ca Kesaré Maritima ci juróomeelu waxtu; te ci diggante juróom-benn ak juróom-ñaar fan mu nekk ca Tundu ba, di toog ak juróom-ñaar fukki magi Muuse, ba mu gis peeñu Boroom bi ci ndam, ni Danyeel itam gis ko ci saar 10. Danyeel gisoon na Boroom bi jëkk ak kanamam, ni Jidéyon ak juróom-ñaar fukki mag yi itam. Tundu Soppeelu Melokaan bi mooy fi yëngu-yëngu Lawodise bu ñeen-fukk ak ñeent junniy nit ak ñeent-fukk ak ñeent junniy nit di soppeeku nekk yëngu-yëngu Filadelfi bu ñeen-fukk ak ñeent junniy nit. Ñoom dañuy nekk juróomeelu mbooloo-misaal bi di juróomeelu mbooloo-misaal bi, moo tax nuy gis juróom-benn fan ak juróom-ñaar fan.

Juróom waxtu yi nekk diggante dajale Ko ci bant ba ak deefam, juróom waxtu yi ngir Pentekot, juróom waxtu yi Cesaree ba Cesaree, ak juróom fan yi jëm Ca Kaw Tundu Soppiku Mëlo mi ak juróom fan yu Muuse yi indi woon ñeent-fukk fan yi, ñoom ñépp benn rëdd lañu. Ci diggante Cesaree Filib, mi di Panium, ak yoonu dibeer bi, ñaar-fukk ak ñeent junni nit ñi ak ñeent-fukk ak ñeent junni nit ñi dañuy tëj. Tëj boobu moo waral wàññiku.

Man maa, Daniel, rekk a gis peeñ ga; ndaxte góor ña nekkoon ak man gisewuñu peeñ ga; waaye ragal gu réy daldi wàcc ci seen kaw, ba tax ñu daw, dem nëbb seen bopp. Daniel 10:7.

Musaa taxawee na ak mag yi ba mu ne: “Toogal-leen fi nu ci fii, ba keroog nu delluseen ci yéen.” Musaa taxawee na ak juróom-ñett-fukk yi ci waxtu toog-ga, te juróom-ñett-fukk ayu-bés yi dafa mel ni waxtu nattug nit ñi bokkoon ci kóllère gu jëkk ga. Bi ayu-bés bu juróom-ñett-fukk ba jeexee, te ayu-bés boobu bu juróom-ñett-fukk mooy ayu-bés bu sell bi Almasi bi dëggaloona kóllère gi ak ñu bare, Almasi booba daldi taxawee bu mat ak nit ñi bokkoon ci kóllère gu jëkk ga. Jamono ji nit ñi bokkoon ci kóllère gu jëkk ga manoon a saafara seeniis “rëyinu deret”, maanaam seen ngëm ne deretu Ibraaima mooy li leen di musal, jeex na; te janq bu am fukk ak ñaar at dekkiwaat na ngir liggéey. Bu waxtu toog ga tambalee, Musaa jot na yoonu kóllère gi, ak ndigali yékkati kër Yàlla ga.

Bi Piyeer, Saag ak Yowaana nekkoon ca tundu wa, lakkalug nit ñi Yàlla moom ak seen tegat ci kaw ngir nekk màndarga dafay tegtal nit ña ngir kóllère yooyu nekk kër Yàlla gu nit ñi téeméer ak ñeent-fukk ak ñeent-junni. Noonu itam, liggéeykat yi ci waxtu wu mujj wa ñuy booloo ak kër googu.

Noonu la Boroom bi wax: “Sammleen yoon ak àtte, te defleen lu jub; ndaxte sama musal ga jege na di ñëw, te sama njubte di na feeñ. Ku barkeel mooy nit ki def loolu, ak doomu nit ki ci jàpp bu baax; miy sàmm bésub Noflaay ba bañ koo sobe, te di sàmm loxoom ba bañ def benn lu bon. Bu doomu tukkikat bi, mi ci boolewul ak Boroom bi, bañ a wax ne: ‘Boroom bi dogal na ma ba noppi, tàgg ma ak ay nitam’; te bu góor gu ñàkk doole jinne jii wax ne: ‘Xoolleen, maa ngi mel ni garab gu wow.’ Ndaxte noonu la Boroom bi wax ci góor ñi ñàkk doole jinne, ñiy sàmm sama ay bésub Noflaay, tey tann li ma neex, te di jàpp sama kóllère; ci ñoom sax dinaa leen may, ci sama kër ak ci biir sama tata yi, bérab ak tur wu gën a baax turu doom yu góor ak doom yu jigéen; dinaa leen may tur wu dul jeex, wu deesul dagg. Noonu itam doomi tukkikat yi di boole ak Boroom bi ngir jaamu ko, ak ngir bëgg turu Boroom bi, ngir nekk ay surgaam, ku nekk miy sàmm bésub Noflaay ba bañ koo sobe, te di jàpp sama kóllère; ñoom itam dinaa leen indi sama tundu sell bi, te may leen mbégte ci sama kërug ñaan; seeni sarax yu

lakk ak seeni saraxi rendi dinañu nangu ci sama saraxalukaay; ndaxte sama kër dees na ko wooye kërug ñaan ngir xeet yépp.”

Boroom bi diis Yàlla, mi dajale ñi ñu génne ci Israayil, nee na: “Maa ngi di dajaleeneet ay ñeneen ci moom, boole ak ña ñu dajale ba noppi ci moom.” Isaiah 56:1–8.

Piyeer, Saag ak Yaxya, noonu itam ak Muusaa, dañuy teewal “ñi ñu génne ci Israyil,” yi seen bokk yi bañoon di leen génne.

Nii la Boroom bi waxe: Asamaan mooy sama gàngune buur, te suuf mooy sama ndëggalu tànk: ana kër ga ngeen may tabaxal? te ana bérab bu may noppalu?

Ndaxte lépp loolu sama loxo moo ko sàkk, te lépp loolu amna, — kàddug Boroom bi. Waaye kii laa xool, mooy ki néew te am xel bu tuub, te ragal sama kàddu. Ki rey nag jël, mel ni kuy rey nit; ki sarax xar, mel ni kuy dagg baatu xaj; ki joxe sarax, mel ni kuy joxe deretu mbaam-xuux; ki taal cuuraay, mel ni kuy barkeel xërëm. Waaw, ñoom dañoo tann seen yoon yu jëm ci seen bopp, te seen bakkan bannexu ci seen yéfar yu sax. Man itam dinaa tann seen réer, te indi ci seen kaw li ñuy ragal; ndax bi ma woowee, kenn tontuwoon; bi ma waxee, déggũ woon. Waaye ñu def lu bon ci sama kanam, te tann li ma bëggul woon.

Dégluleen kàddu Boroom bi, yéen ñi ragal ci kàddoom; seen bokk yi leen bañ, te dàq leen ndax sama tur, nee nañu: “Na Boroom bi màggaliku.” Waaye moom dina feeñ ngir seen mbégte, te ñoom dinañu rus. Esayi 66:1–5.

Baatu “mbégte” feeñ na ci Mbind mi ci ay yoon yu bari ak ci ay anam yu wuute, ni noonu itam baatu “rus” feeñ na. Ci wér-gu-yaramu yégleb Piyeer bi jële ci téereb Yoel, rus ak mbégte dañuy doxandoo ni ay melokaan yu méngoo, ni boroom xel ak boroom dof, walla dugub ak ñaxu tol. Rus ak mbégte dañuy tegu, ci wér-gu-yaramu Yoel, ci ñi am diwlin bi, walla bataaxalu taw bi mujj, ak ñi ko amul. Xanaa bu ngeen gisee ban détail boobu, ngeen mana agsi ci maana bu gëna xóot bu ne: “Seen bokk yi leen bañ, ñi leen sànni woon bitim, ngir sama tur.” Bokk yooyu mooy ñi ci Spalding and Magan, xët wi jëkk ak ñaareel, ñu tudde “Adventiste yu tuddéef yu mel ni Yudaa,” ñiy “wor nu jébbal katolig yi,” “ndaxte dañu nu bañ woon ngir Sabat bi, ndaxte mënunuñu koo weddi.” Seen bokk yi leen bañ dañu leen di sànni bitim ngir yégleb Sabatu suuf si, Moyse juróom-ñaar yoon, bi kenn mēnu koo weddi. Li fi am solo mooy ne dañu leen di sànni bitim ndax diisoo gu jëm ci njàngale, di werante, ni Esayi waxe ko, te werante gu njàngale googu mooy bataaxalu taw bi mujj.

Yowel tudde na bataaxal “biiñ bu bees,” te su fekkee nga am na bataaxal boobu, am nga mbégte. Su fekkee ne amoo ko, dinga xëy ni mändinji Yowel, ngir gis ne biiñ bu bees bi dagg na ci sa gémmin. Ca jamono jooju, ci wàllu waxu Yonent bi, “rus nga.” Mbooloo mi am diwlin, am na mbégte, te mbooloo mi amul diwlin, rus na. Diwlin ji itam mooy biiñ bu bees, te ñu jaxase ko ak mbégte. Looloo tax Esayi nee: “Dégluleen kàddug Boroom bi.” Benn mbooloo tànn na dégg, te beneen bi déggul baatu trompet bi. Esayi wax na leer mbooloo mi dégg, ba mu waxee: “yéen ñi ragal ci kàddoom.” Boroom bi dafa dajale ñi ñu génne woon ndax bataaxal bi ñew ci 9/11, te ci yoonu Dibeer bi, dafa dajale xaralkati Esayi yi, ñi ñuy tegtal ni garab yu wow. Bu ñu téye jàpp kóllère gi, dootuñu weesoo ak tund wu sell wu Yàlla.

Ab góor walla garab gu wow dee la firndeel. Góor gu ñàkk jigeen du man a jur, te garab gu wow amul dund. Dig bi mooy ne bu xeeti ñi dul Yàlla, walla liggéeykat yu ñëw ci waxtu mujj wi, nangu geej gi Noflayu firndeel, dinañu am doom yu góor ak yu jigéen. Njèkk mooy dajale ñi ñu dàq ci Israel, gannaaw loolu mu yékkati ña ñu dàq ngir nekk màndarga, te mu dajale tamit moroomam yi des. Dajale bu njèkk bi ak bu ñaareel bi dañuy firndeel jamono ji tambalee ci 9/11 ba ca yoonu Dibeer ba, bi Xel Mu Sell mi di wis wis, ak itam jamono ji tambalee ci yoonu Dibeer ba ba ker Michael di jóg te taw ba mujj bi di tëb ci anam gu amul natt. Ci ñaari jamono yooyu, taw ba mujj bi yégle la, te su la amee di indi mbég, waaye su la amul di indi rus.

Téereb Matye mi ñu ko séddale ci ñetti rëdd yu teewal ñetti malaaka yi ci Peeñu fukk ak ñeent. Benn ku nekk ci ñetti rëdd yooyu dafay itam yor nattin yu ndaw yu teewal ñetti malaaka yi. Ñaareelu rëdd bi, dale ci saa yu fukk ak benn ba ci saa yu ñaar-fukk ak ñaar, mooy digg, ndaxte mooy ñaareelu malaaka bi, mi ñu samp ci diggante malaaka bu jëkk bi ak bu ñetteel bi. Téereb Matye ci boppam itam mooy ab rëdd bu digg, bu nu seetee saa yu fukk ak benn ba ci ñaar-fukk ak ñaar ci mbirum saa yi ci Kàddug Génèse ak Peeñu yi jëm ci kóllère.

Digganteeru fukki ga ciiru ñaar-fukk ak ñaar yi bokk ci kàddug kóllère yi mooy taagatu Macë, te rëdd wu digg bi ci ñetti rëdd yi Macë itam nekk na ci yooyu ciiru ñaar-fukk ak ñaar. Digganteeru yooyu ciiru ñaar-fukk ak ñaar mooy tëj ga ñeel téeméer ak ñeent-fukk ak ñeent junni. Bérab boobu buy digg dees ko tegtal ci ñetti aaya, yu dëppook ñetti aaya yu digg yi nekk ci ciiru ñaar-fukk ak ñaar yi Génesis ak Peeñu wax ci kóllère.

Piyeer mooy boppu digg-bi ci digg-bi ci digg-bi, te mu ngi tegu ci jabaru Kiristaan bu njèkk ak bu mujj. Loolu mooy màndarga Alpha ak Omega. Palmoni itam teg na ay màndargaam ci soppi turu Piyeer, bi Mu sos xurmi turam ci làkku Àngale. Yeesu waxoon na ak Piyeer ci Ebrë, te waxtaan woowu bindees na ko ci Gereg, gannaaw ga ñu yóbbu ko ci Àngale. Ci Àngale, Palmoni tudd na Piyeer ak araf wu 16eel ci alfabetu Àngale, topp ak wu 5eel, ma topp ak wu 20eel, ma topp ak wu 5eel, ma topp ak wu 18eel, di xam bu baax ne moom, ni mu nekk Palmoni, bi Mu sos tur wi di jóge Ebrë, jaar ci Gereg, ba àgg ci Àngale. Mu itam dogaloon na ne turu Àngale woowu dina may xurm bu ñuy lëkkale juroomi araf yooyu ci seen toftale ngir àgg ci limu téeméeri ñeent-fukk ak ñeent junni. Palmoni, mi itam di njèkk bi ak mujj bi, sosoon na ne njèkk ci juroomi araf yooyu ak mujj ci juroomi arafi Àngale yi defar turu Piyeer mooy araf yu 16eel ak 18eel, ndaxte turu Piyeer waroon na feeñ ci Macë 16:18.

Ak loolu lépp ci mbirum Piyeer, war nañu tey itam jëfandikoo “saay saare xonq bi.” Saay saare xonq bi, Macë 16:18 moo ko tegtal, ndaxte saayam mooy 1.618. Saay saare xonq bi, moom dafa jökkoo ak fraktal yi ci bindu doomu suuf, te bu Palmoni fekk Piyeer ci Macë 16:18, Palmoni mi ngi wone ne caabi waxu yonent bi ñu teg ci garabug bëtub Eliyakim ci Esayi 22:22, ak caabi yu waxu yonent yi ñu jox Piyeer ak kanamug mbooloo mi ci xët wi, dañuy boole itam fraktal yu waxu yonent.

Kesarée Filipi ca waxtu wu ñetteelu waxtu ba ca Kesarée Maritima ca juróomeelu waxtu dafay tegu ab fractal bu ñetteelu waxtu bi Kirist ñu ko daaje ci bant ba ca juróomeelu waxtu bi Korneel yónnee ngir Piyeer. Jamonoy Pantekot bi tãmbalee ca ñetteelu waxtu bi ci daajug bant ba ba ca

Piyeer ci kër Yàlla ga ca Pantekot ci juróomeelu waxtu, mooy ab fractal bu 1,260 fan yi tàmbalee ci bant ba ba ci Korneel. Ñetti yoon yi Baay bi waxee mooy ab fractal bu ñetti malaaka yi, ni ko mel itam ci ñetti yoon yi Yeesu jëlwoon rekk Piyeer, Saag, ak Yowaana. Xibaaru yonent bi ñu denc ci aaya yi fa Piyeer melaleeka téeméer ak ñeent-fukk ak ñeent-junni ñi, xóot na lool ni mboolem dëgg gu man a am, teewul nag ba léegi sax kenn sampuwoon na Piyeer ca Panium ci Danyeel fukk ak benn.

Ñu dina kontine jàngat bii ci waxtaan bu ci topp.

Piyeer, ndaw Yeesu Kirist, ci gan yi tasaaroo ci réewi Pontus, Galasi, Kapados, Asi ak Bitini, ñi Tàbbital yi, ni ko xam-xamu Yàlla Baay bi jëkkale woon, ci sellalug Xel mi, ngir dëgg-ndegeel ak wis-bëgg deretu Yeesu Kirist: na yiw ak jàmm yokku ci yéen. Yees na Yàlla, Baayu sunu Boroom Yeesu Kirist, mi ci yërmandeem gu bare juraat na nu ngir yaakaar gu dund, jaarale ko ci dekki gi Yeesu Kirist dekke ca ñi dee, ngir cër gu yàqul, te amul sobe, te feyatul, te ñu aaral ko ci asamaan ngir yéen, yéen ñi ñuy sàmm ci dooley Yàlla jaarale ko ci ngëm, ba ci mucc gu xëy a feeñ ci jamono ju mujje jii.

Ci ngeen di bég lool, doonte léegi ab diir bu gàtt, su soobee, ngeen nekk ci tiis ndax nattu yu bare-bare; ngir seetlu yéeneg seen ngëm, mi gën a wertu fuuf nguur mi yàqu, doonte dees koy nattu ak safara, gisu ko mu jur cant ak teral ak ndam ca feeñug Yeesu Kirist. Moom mi ngeen gisul, ngeen koy bëgg; ci moom, doonte léegi ngeen gisuko, waaye ndax gëm ngeen, ngeen di bég ak mbég mu waxu neexul te fees dell ak ndam; te ngeen di jot mujju seen ngëm, maanaam musalu seen ruu.

Yoon wi mucc moom, yonent yi seet nañu ko bu baax te wut ko ak farlu, ñoom ñi waxoon lu jëm ci yiw wi war a dikk ci yéen; di seet lan walla ban jamono la Xelum Kirist mi nekkon ci ñoom doon tegtal, bi mu doon seedeel lu jiitu ciy sonal yu Kirist, ak ndam li wara topp. Te feeñal nañu ko ne, du woon ci seen bopp, waaye ci sunu ndam lañu doon liggéey ci mbir yooyu, yi ñu léegi yégle yéen jaarale ko ci ñi yégleel yéen xebaar bu baax bi, ak Xel mu Sell miñu yónnee woon jóge asamaan; te mbir yooyu, malaaka yi bëgg nañu leen xool bu baax.

Kon nag ngeen takk seen xel bu baax, ngeen nekk ku dëgg te ngeen yaakaar ba mu mat ci yiw wi ñuy indil yéen bu Yeesu Kirist feeñee; ni doom yu dëggal, buleen sàkk seen bopp ci ni seen bakkan doon bëgg a def ndawte gu njëkk, ba ngeen nekkoon ci réer gi; Waaye ni Ki leen woowe sell na, noonu itam ngeen nekk ñu sell ci yépp seeni jëf ak seeni doxalin; ndaxte bind nañu ne: “Ngeen nekk ñu sell, ndax man maa sell.”

Te bu ngeen wooye Baay bi, miy àtte kenn ku nekk ci lu mu def te du xool nit ku, yéen nag, dundleen seen waxtu gan-gaane gi fii ak ragal. Ndaxte xam ngeen ne, dunu leen jottole ak yëfi yàquy, mel ni xalis ak wurus, ngir goreel leen ci seen doxalin ju amul njariñ, ji ngeen jële ci cosaanu seen baay ya; waaye ak deretu Kirist bu ëpp solo, ni deretu xar mu amul benn sikkim te amul benn ñaawtéef. Moom deesoon na koo tànn ba la addina sosu, waaye feeñ na ci jamono yu mujj yii ngir yéen. Te ci moom la ngeen gëm Yàlla, mi ko dekkal ci ndee, te jox ko ndam ak mag; ngir seen ngëm ak seen yaakaar nekk ci Yàlla. Gannaaw setal ngeen seen bakkan ci topp dëgg gi ci Xelum Mi, ba ag bëggante bu waxul fenn diggantey bokk yi am, bëgganteleen ak xol bu sell ak cëru bu tar. Ndaxte juddoo-at ngeen, waaye du ci peppu buy yàqu, waaye ci peppu

buy sax ba fàww, jaarale ko ci kàddug Yàlla, gi dund te sax ba fàww. Ndaxte “bépp yaram mel na ni ñax, te bépp ndamu nit mel na ni tóor-tóoru ñax; ñax mi wow, te tóor-tóoram gi daanu; waaye kàddu Boroom bi sax na ba fàww.” Te loolu mooy kàddu gi ñu yégal leen ci xebaar bu baax bi. 1 Piyeer 1:1–25.